Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX, ЧИСЛО 3, ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СЕРЕДА, 5-го СІЧНЯ, 1921. — VOL. XXIX, No. 3. JERSEY CITY, N. J., WEDNESDAY, JANUARY 5, 1921. THREE CENTS

Поклик до Українок і Українців в Америці.

ДО ВСІХ УКРАЇНОК І УКРАЇНЦІВ, ЩО ХОТЯТЬ БУТИ ЛЮДЬМИ.

В Рідній Краю горе і біль.

Голод, студінь, війна катують і убивають тамки наших братів і сестер.

Вони посвятили всі свої сили, щоби збудувати українську державу. Вони сповнили свій обовязок.

Вони терплять за нас всіх, розсипаних по цілому світу.

Українки і Українці! Гляньте на інші народи, як вони помагають своїй вітчині в кождім ділі!

Ви не можете байдужно дивитись на военну нужду Рідного Краю і не можете відмовлятись від помочі нещиростю поодиноких людий між Вами!

З нагоди Різдва, Щедрого Вечера і Нового Року збирайте між собою датки на сироти і вдови, на немічників (інвалідів), на всіх тих, що потерпіли від війни і на вбогих студентів, що вчаться в чужих школах, тому що ворог викинув їх з Рідного Краю, та на пресовий фонд, щоби пояснити чужим народам нашу справу!

Датки слати впрост на адресу:

ZEMELNYJ BANK HIPOTECZNYJ,
Lemberg, East Galicia, Europe.

При посилці датків зазначувати в осібнім листі до У. Г. Комітету, на яку ціль вони призначені.

Зі щирим привітом

Іван Боберський,
четар Українського Війска.

Адреса:

J. BOBERSKYJ, MUNDARE, ALTA. CANADA.
by Mr. Steshyn.

Всі часописі проситься повторити сю відозву.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В НІМЕЧЧИНІ.

(Кореспонденція „Свободи").

Берлін, дня 9. грудня, 1920.

На допомогу інтернованій українській армії.

Посольство У. Н. Р. у Німеччині розвинуло широку акцію в справі допомоги інтернованій українській армії, щоб роздобути для неї харчів, медикаментів та убрання. З того приводу посольство звернулося з відповідними нотами до послів Бельгії, Злучених еДржав Америки, Франції та Англії в Берліні, а також до запомогової комісії американських квейкерів в Німеччині.

Голови українських дипльоматичних місій у згаданих державах зроблять потрібні кроки перед відповідними урядами.

Роман Смаль-Стоцький єднається з Поляками.

Для взаїмного зближення дипльоматичних „представників нових центральних та східно-европейських держав між собою повірений у справах У. Н. Р. у Німеччині др. Роман Смаль-Стоцький запросив 7-го грудня с. р. на пообідній чай послів і членів посольств тих держав, а також поважнійших представників української колонії в Берліні.

На запросини прибули посли Польщі, Фінляндії, Литви, Австрії, Чехо-Словаччини, Угорщини, Вірменії, Ґеорґії, Латвії й Білорусі разом з членами їх посольств. З представників української колонії прибули всі перебуваючі тепер в Берліні теперішні й колишні міністри і посли У. Н. Р., а також всі інші поважнійші особи. Усього прибуло 60 осіб.

Гостий зустрічали др. Стоцький і секретарі Посольства У. Н. Р. в Німеччині. Сердечна й непримушена розмова на всякі актуальні політичні теми тривала більше двох годин.

Принятте у французького амбасадора.

Дня 4. грудня с. р. у французького амбасадора в Берліні, Шарля Лорана, було пообідне принятте для членів дипльоматичного корпуса, акредитованих в Німеччині. На принятте одержав також запрошенне весь дипльоматичний персонал Посольства У. Н. Р. в Німеччині з дружинами.

Українське Посольство на приняттю репрезентували Повірений у справах У. Н. Р. др. Роман Смаль-Стоцький і Секретар Посольства В. Хотько.

Становище галицьких москвофілів.

ЖЕНЕВА, 15. грудня. — Звісний провідник галицьких москвофілів, Дмитро Марков, (бувший посол до австрійського парляменту) котрий перебуває у Женеві, предложив Лізі Народів обмирний еляборат, в котрім жадає прилучення Східної Галичини до Росії.

Своє домаганнє Марков опирає на умову заключену межи Росією та антантою.

Поляки не допускають українських студентів на університет.

ЛЬВІВ, 10. грудня. (Листом). — Депутація українських студентів і студенток була вчора у ректора львівського університету і у ректора львівської політехніки, домагаючися допущення Українців до сих інституцій.

У відповідь на се домаганнє, оба ректори заявили, що українські студенти та студентки рішуно не будуть допущені в сім році ані на університет ані на політехніку.

Чехя про Східну Галичину.

ПРАГА, 10. грудня. (Листом) — В одній статі про Лігу Народів та східне питанє, прязька „Трибуна" пише так:

„У революційний період найбільше значіннє мають культурні умови. Росія не є найбільше культурним краєм на сході Европи, бо Україна перевисшає її так духовою як і матеріяльною культурою. Всі дотеперішні зусиля показують, що Україна переходить революційний процес скорше як Росія та що в наслідок сього Україна буде становити на сході першу оазу порядку та спокійного господарського розвою. А браму до цілої східної проблеми становить Східна Галичина, український край, що має найкращі умови порядку та тревалого мира. Населенє сього краю показало свої організаторські здібности зараз по завалєню монархії, а його політичні та господарські чинники переховалися знаменито.

З РІЖНИХ ДЕРЖАВ.

БОЛЬШЕВИКИ ГОВОРЯТЬ ПРО ВІЙНУ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

(Кореспонденція з Берліна).

Війну з Польщею вважають у закордонних радянських кругах неминучою, на які уступки Поляки не пійшли би. Претекстів для оповіщення війни знайдеться досить. Таксамо з Естонією та Латвією. Щодо Литви, то її вже „покорив Аксельрод". Тутешня большевичка, пані Канторовичка, яка недавно повернулася з Вильни, Гродна й Ковна, зі сміхом оповідає про Желіґовського і про теперішний стан польської армії. Вона каже, що Желіґовський загине, відрізаний від своєї бази, бо зелізниць він не мати-ме, а пересуватись весною по литовському бездоріжю війско не зможе. Перевага большевиків підчас весняного наступу полягати-ме в руйнованню запілля польської армії, головним чином зелізничого руху, бо ціла увага комуністичних центрів зведена на організацію зелізничників, яка тепер стоїть на належній висоті. Великою помилкою минулої польської кампанії був брак червоних польських частин, але тепер такі частини вже істнують і витримали вже блискучу пробу на вранґелівському фронті. Окрім того, червона армія вже тепер не знає, що робити з добровольцями. Правда, їх жене з над Волги та з міст голод, але Росії як раз сього не треба, бо в найскрутнійшу пору — весною — сі кілька міліонів голодних харчувати-муться чужим хлібом, на чужій території. „Набоїв тепер цілком досить, панцирники й тенки, здобуті у Вранґеля, лагодяться і будуть готові раньйше, ніж хтось сподівається, й може бути, що вже на Мясницю червона армія буде у Варшаві.

Ідейні комуністи мають рацію, побоюючись зміцнення червоної военщини в особі Троцького, але з другого боку вони тепер не мають іншого виходу, окрім нової війни. Секретар Гуковського, Ф. А. Ерлангер, який недавно прибув до Берліна, каже, з сього приводу: „Нас затопила хвиля військових успіхів, але що робити? Спинити події, які розвиваються, ми не можемо. Перемоги зробили армію нахабною. Що робити-муть у випадку демобілізації всі повітові, волостні та сільські ради і комітети голоти, коли до кождого села прийде по кілька десятків демобілізованих „переможців", яким море по коліна, і пічнуть реформувати вже налагоджену систему на свій лад? Адже тоді все пійде до біса, і поза Москвою та Петроградом запанує безупинна Махнівщина, якою скористуються білі"...

—o—

Польська і румунська дипльоматія.

БУКАРЕСТ, 10. грудня. (Кореспонденція) — Таке Йонеску заявляє в своїх вражіннях з поїздки у Варшаву, поданих часописи „Адеверуль", що польська дипльоматія домагавєь від Румунії передовсім признання Східної Галичини до Польщі.

Щоби зробити Таке Йонеску уступчивим в тій справі, польська дипльоматія вказувала на те, що Румунія також загорнула українську землю а іменно Буковину, та що сей стан посідання зараз буде заквестіюваний, як лиш Польща втратить Східну Галичину.

Польсько-французські торги.

ВАРШАВА, 16. грудня. (Листом). — Польська часопись „Курєр Варшавскі" доносить, що синдикат великих французьких банків заявив свою готовість дати Польщі позичку, о котру вона просила, коли Польща віддасть під контролю синдикату усі зелізничі дороги в Польщі, коли віддасть йому польський монополь тютюновий, і коли Польща випродасть синдикатови велику дистилярню нафти в Дрогобичи.

НІМЕЦЬКА ВІДПОВІДЬ ФРАНЦІЇ.

Німецьке правительство каже, що виконало льояльно зобовязання, які приняло на себе в Спа, в Бельгії.

ПАРИЖ, 3. січня. — Німецьку відповідь на французьку ноту в справі розоруження доручено сьогодня в тутешньому заграничному уряді.

Півурядові вісти подають, що відповідь одвічає точка по точці на заміти французького документу щодо несповнення зобовязань Німеччини.

Німецька відповідь є довга, а кінчиться таким уступом:

„Німецьке правительство не припускає, аби хто вимагав від нього на підставі угоди із Спа річий неможливих. Буквально виконати сю угоду показалось неможливим. Але, що було можливе, се зроблено. Французький уряд у своїй ноті з 31. грудня, 1920, представляє, що умови із Спа не виконані, але німецьке правительство йому пригадує, що хотяй би згідно із словами аліянтів, треба ствердити, що Німеччина льояльно виконала умову. Німецьке правительство може сказати, що воно зробило все, що могло і цілком льояльно".

БОЯТЬСЯ РОСІЙСЬКО-РУМУНСЬКОЇ ВІЙНИ ІЗЗА БЕСАРАБІЇ.

Больщевики хотять відібрати від Румунії Бесарабію, яка лише в більшій половині є румунська.

ПАРИЖ, 3. січня. — В Парижи сподіваються, що прийде до боротьби між совєтською армією і Румунією іззя посідання Бесарабії.

Сюди прийшла вістка, що румунський король покликав під оруже кляси з 1913, 1914, і 1915 року, та що піддав зелізниці під військову управу.

Тасама вість подає, що над Дністром помічено 6 нових большевицьких дивізій, та що кавалерія генерала Буденного є сконцентрована в околиці Могилева.

Дня 29. грудня, 1920, Москва одержала від Румунії дві ноти, які протестують проти концентровання червоної армії на її північному фронті. Чічерін відповів на сі ноти, заперечуючи, начеб Росія мала заборчі наміри проти Румунії.

Слід пригадати, що **Америка противилася заняттю Бесарабії Румунією,** але вона мимо того заняла. Пізнійше, коли Америка усунулась від мирової конференції, Англія, Франція й Італія підписали договір з Румунією, на підставі котрого ся держава заняла Бесарабію.

Два місяці тому назад Москва зачала посилати до Букарешту з приводу Бесарабії, а поволи можливість военної розправи між обома державами ставала щораз більшою.

ГАЛИЧИНА ПЕРЕД ЛІҐОЮ НАРОДІВ.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА НА ЗАСІДАННЯХ ЛІҐИ НАРОДІВ.

Більшість Ліґи за самостійностю Східної Галичини.

ЛИШЕ ФРАНЦІЯ ПРОБУЄ ШТУЧКОЮ ПРОДОВЖУВАТИ ПОЛЬСЬКЕ ПАНОВАННЄ.

ПРАГА, 16. грудня. (Листом) — Праська часопись „Трибуна" доносить з Женеви, місця осідку Ліґи Народів, що Головна Рада Ліґи Народів розглядала вчера (дня 15. грудня 1920) справу Східної Галичини, предложену Президією Галицької Української Національної Ради під проводом Евгена Петрушевича.

Подавляюча більшість Ради заявилася за полагодженнєм сеї справи ще на біжучій сесії, лиш представник Франції спротивився сьому, хадаючи відрочення справи до слідуючої сесії.

Більшість Ліґи Народів є настроєна за независимостю Західної Української Народної Републики та за переданнєм її під опіку найбільше сконсолідованої держави в середній Европі, Чехословаччини.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Арештовано сто людий, занятих „пикитованнєм" в страйку.

Нюйорська поліція зробила учора на „пикети" юнії „Амалґамейтед Кловдінґ Воркерс оф Америка" і арештувала понад сто людий. Поліція каже, що причиною арешту було те, що „пикети" стояли не двійками та трійками, алі цілими гурмами, тамуючи в той спосіб комунікацію на Бродвею. В суді покарано 67 людий на три доляри кождого за то, що „пикети" стояли ґрупами по дванайцять перед будинком; судя казав, що „таке пикетованнє не значить переборщуваннє". Кару заплатила юнія. „Пикетованнє" почалось о годині 6-тій рано так, що 3.000 юністів стануло на місци, примаширувавши із саль зібрань.

Безробітні заняли ґімнастичну галю церкви.

Яких двіста безробітних людий без гроша, поживи та ліжок помашерувало учора пополудни на Бавері в Ню Йорку до ґімнастичної галі в костелі св. Марка, на 10-тій улиці, і заняли її, заявляючи, що думають там лишитись аж ліпші часи настануть на Бавері. Парох костела дивився, як безробітні валились в костел, і він пізнійше промовляв до них, запевняючи їх, що се „ол райт" і та що він має надію, що вони будуть заховуватися спокійно. Підчас війни ґімнастичну салю відступлено було жовнірам та морякам, котрі не мали де притулитися.

Провідник процесії, бувший американський конзуль, заявив, що він не представляє жадної організації та що він виступає лише як одиниця, що хоче поправити відносини на Бавері.

ВИЛКЕС БЕРИ, ПА., 3. січня. — Вуглеві копальні Лігай Кол енд Навіґейшен Ко. замкнені нині в наслідок страйку 7,000 майнерів. Страйк вибух через те, що компанія не дивилася на протест юнії „ДіЮнайтед Майн Воркерс оф Америка" проти дальшого нанимання до роботи шести Еспанців та Португальців. Юнія заявила була, що сі робітники не розуміють англійської мови і через те вони є небезпечні для життя других робітників в копальні, бо вони не можуть читати всяких осторог, прибитим в копальні. Небезпека є тим більша, що майни коло Пантер Крік мають ґази, а кромі сього мають електричні проводи. Се перший случай, щоби юнія протестувала проти нанимання робітників, що не знають англійської мови.

Айриші скривають побут революційного президента Де Валери.

ДАБЛИН, (Ірляндія), 3. січня. — загадка про приїзд Де Валери, президента революційної республіканської Ірляндії, доселі ще не розвязана. Достовірні особи впевняють, що він приїхав до Ірляндії, але годі продерти ту заслону, що покриває його рухи. Його приятелі усміхаються. Коли їх спитати про приїзд Де Валери, але можливо, що й мало з них знає, бо його побут певно є у великій тайні, про яку знають лиш одиниці, а більше людий дізнається, аж він знова покине Ірляндію.

Серби здавили большевицький протидержавний рух.

БІЛГОРОД, (Югославія, 2. січня. — Югославянське правительство ударемнило комуністичну змову, яка стреміла до скинення правительства, а до заведення совєтського ладу в цілій Югославії.

Власти заняли домівки комуністів по всьому краю і заборонили їх ґазету Білґороді.

АДРЕСА ПРЕДСІДАТЕЛЯ У. Н. СОЮЗА.

Подається до відома інтересованим, що адреса головного предсідателя У. Н. Союза є слідуюча:

SIMON YADLOVSKY,
Box 53. Jersey City, N. J.

Пишіть до „Свободи", що робить Ваша громада: чи збирає поміч для Галицької України; чи уладжує віча, концерти, представлення. Напишіть також, як нічого не робить і подайте, чому. Дописі написані коротко, виразно, читко, по одній стороні паперу і на картках невеликих, будуть все поміщені впору. Довгі, нечиткі дописі, писані на великих картках паперу, мусять довго чекати своєї черги.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75
By mail, Prepaid.		Почтою, оплачено.	

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найліпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджеструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджеструвати. Пересилаючи почтові марки замісць гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не злипилися в дорозі.
З Канади наджеить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При вимінї числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.
Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩО ПРИНЕСЕ НОВИЙ РІК В АМЕРИЦІ?

Скінчився 1920-ий рік, але він певно цікавить кождого з нас менче, як 1921-ий, котрий лиш що почався. Цікавить нас новий рік більше від старого передовсім тому, що ми уже знаємо добре старий рік, а усі заведенчми і споминеними подіями, котрі він нам приніс та не знаємо того, що приходить, того що буде. Кождий так і хоче знати, що буде.

Та ще й як хочеться знати, коли мало не кождий нарікає на тяжкі, непевні часи, на бразарібку, на недостачу гроша. Що принесе новий рік? Чи настануть ще тяжчі часи? Чи прийде ще гірше безробітте? Чи стане за гроші ще скутнійше? Чи може з новим роком піде до нового, до ліпшого, до кращого?

Хто про се не питає? Хто не хотівби знати на ті питання відповіди уже нині?

А знати се так тяжко. Тяжче як погоду вгадати.

Але-ж бо люди навчилися вже й погоду вгадувати, а американське Ведер Бюро у Вашінгтоні частійше вгадує влучно, як помилиться в своїй ворожбі. Чому-б не вгадати будучности в промислі? Невже-ж се труднійше вгадати, що люди будуть робити, як вгадати, що буде робити мертва природа, від людий не зависима? Людський ум бунтується проти того, щоби мав щось там не знати; він всі сили напружує, щоби продерти заслону, що закриває будучність перед нами, і поглянути хоч одним оком туди, в невідомі часи, що має прийти; добути хоч здогад, коли повне знаннє неможливе.

Та й здогад можливий лише тоді, коли розглянется докладно минувшину. Тому і питанне Що принесе нам новий рік в американськім промислі? — се нічого іншого, як питанне: Що приніс нам 1920-ий рік? Чому він нам приніс се все?

Послідний рік приніс нам в Америці богато прикростий; а з них усіх найбільше нещастя робучого чоловіка: непевність праці, котрою він на хліб насущний зарабляє. Фабрики і копальні замикають свої брами, не впускають людий, що хочуть робити. Не тисячі, а міліони безробітних ходять улицями міст. Гроші, заощаджені в добрі часи, коли зарібки були добрі, розходяться через неустанну дорожнечу.

Причини сих явищ треба шукати в повоєнних умовах. Велика европейська війна, що згодом перемінилася у велику світову війну, була товчком для небувало добрих зарібків в Америці. Европейські держави, ведучи війну, відорвали від пожиточної роботи десятки міліонів здорових, роботящих рук. Не лиш що відорвали їх від роботи; війна нищила тяжко запрацьоване добро. Через те всі европейські держави мусіли податися до Америки о поміч, запомогти їх товарами, від котрих залежало життє-смерть держави, програна чи виграна у війні.

Про ціни ніхто не торгувався; вони були усі „фикст прайсіз". А „пофіксувала" їх Америка. Де там Европі було до усталювання цін; хто стане торгуватися за ціни стали, коли через брак гармат або куль може згинути міліон жовнірів; хто стане торгуватись за ціну хліба, коли голод може викликати революцію серед населення? І Европа платила ціни, які Америка жадала. І ціни росли, бо як не піднести ціну, коли купець платить, кілько зажадає?

І росли ціни не лише в межинародній торговлі, не лише платив все більше заграничний купець, кілько жадали фабриканти свої, краєві купці. Як їм не платити, коли товар все дорожіє; коли вони й не платити, коли інакше товару не дістати? І як їм не платити, коли „костумери" можуть заплатити висшу ціну? А ті „костумери" складаються в більшости з робітників, а ті могли платити більшу ціну тому, що роботи стало, через сей заграничний попит на американські товари, більше як рук. Пішов в гору зарібок, і частенько зменчався ще робочий день. Заробляли гроші робітники, робили міліони фабриканти.

Нагло і несподівано, скорше як усі вираховували, скінчилася війна. Перервалися нагло великі замовлення амуниції, котрі становили велику частину заграничних замовлень. Перервалася продукція амуниції по краях Европи, вертали робітники до мирової продукції. Вертали жовніри домів і стала Европа сама продукувати все, що потребувала. Вивіз товарів до Европи значно обнижився. Пропали всі воєнні замовлення. Треба було Америці вертати до мирної роботи та перестроювати відповідно своє промислове та торовельне життє. Почався час так званої реконструкції.

Відбилося се на самих фабрикантах, котрі потратили великі та зискові замовлення. Пропали ті часи, коли европейські держави за випередки просили американських товарів, за ціни не питаючи. Що далі, то труднійше ставало продавати по давних цінах. І як передше ціни підносилися рівночасно в заграничній та внутрішній торговлі, так тепер вони разом падали. А для фабриканта нема нічого гірше, як те, що ціни падуть та не знати, коли падати перестануть. Купить він сирого матеріялу, щоби переробити його на фабрикат, а тут, ще заким він покінчив виріб, сировець знов упав на ціні так, що йому ледво чи буде можна продати виріб з зиском. Тесаме й з купцем, котрий боїться купувати товари на продаж, коли ціни падуть і коли йому грозить небезпека, що він не зможе продати своїх товарів, бо його конкурент купить — а через те й продасть — товари ще дешевше.

Через те купці не купували товарів у фабрикантів. Фабриканти перестали виробляти. Робітники почали тратити роботи. Пішло безробітте.

Заграничня торговля, котра часто помагає краєви вийти із скрутного економічного положення, опинилася сама в скрутнім положенню. У воєнні часи, кожда воююча держава, роблячи великі замовлення за границями, старалася всіми способами, нераз з великими коштами, удержати вартість своїх гроший. Як війна скінчилася, держави перестали дбати за те і гроші усіх европейських держав почали падати в порівнанню з доляром через те, що кожда держава надрукувала богато паперових гроший (котрі не є ніяким добром, а лише довжним квітком держави). Якжеж американський доляр почав дорожіти, а европейські гроші дешевіти, то через те й торговля межи Америкою та Европою мусіла змінитись. Заграничний купець, котрий міг вести товарі з Америки, коли він заплатив за доляра 5 француських франків або 4 німецькі марки, або 5 австрійських корон, або 2 російські рублі, скоро побачив, що нікк йому не можна спроваджувати сих товарів, коли за доляр треба заплатити 15 франків, або 150 австрійських корон, або 500 польських марок. Дорожнеча американського доляра підривала торговлю американськими товарами за границями. Зате ся сама дорожнеча доляра заохочувала заграничних купців слати дешеві заграничні вироби до Америки, а се знов обнижало ціни, та робило фабрикантів та купців ще обережнійшими при закупні. А для робітників, конець війни приніс ще одно: новий приплив робітничих рук до Америки, приплив, котрий ще дальше побільшає безробітте та обнижує зарібок.

І ось тепер на початку нового року американський робітник із занепокоєнием питається, коли скінчиться сей непевний час безробіття, а купець та фабрикант виглядають хвилі, коли настануть нормальні часи в народній та межинародній господарці. Лише на основі досвідів з попередних подібних історичних потрясень можна дати яку-таку відповідь на ті питання.

Чи буде фінансова криза?

Одна нюйорська ґазета завдала такі питання цілому рядови людий, визначних в економічним життю. Хоч у їх відповіди розходяться, та сходяться вони в однім: ні один з них не припускає, щоби в Америці наступила фінансова паніка, яка зазначується крахом фабрик, банків та других фінансових институцій. При кождій попередній кризі, — а такі кризи повтарялися в Америці що 10, а острійші що 20 літ, — фінансові паніки случалися на початку періоду реконструкції, коли люди, увірені в добробут, були заскочені наглими змінами. Через те тепер, коли зміна треває уже кілька місяців, таку паніку уважають за менче можливу, тимбільше що банкові институції добре приготовлені на таку небезпеку.

Обнижування цін.

Таксамо згоджуються знатоки в тім, що ціни не так скоро усталяться. Всі вони висказують думку, що найменче до весни ціни будуть спадати. Декотрі думають, що навіть по весні, коли опадання троха припиниться, ціни не усталяться, але будуть обнижатися раз скорше, раз повільнійше. Десь на початку весни, купці вичерпають уже зовсім свої припаси товарів і почнуть знов купувати у фабрикантів. За той час ціни обнижаться в подробичній розпродажі, подібно як вони вже тепер обнизилися в гуртівній.

Безробітте.

Коли купці вичерпають усі свої запаси товарів, та почнуть наново робити замовлення, фабрики пічнуть наново відкриватися. Безробітте пічне поступенно зменчатися. Наступить се невчаснійше, як на весну. Ніхто не ворожить вчаснійшого оживлення в промислі. Всі згоджуються, що перша четвертина 1921-ого року може бути тяжка для робітників, хоч більшість знатоків є тої думки, що найтяжчі часи безробіття уже минули і лише в деяких галузях ще мають прийти (прим. в ткалнянім промислі сподіються тяжкого безробіття аж на весну). В другій четвертині нового року, роботи загально поправляться, а при кінці літа безробіття перестане бути поважним питанием. Положенне в осени буде залежати від жнив.

Безробітте буде залежати також від іміграції, котрої свобідний наплив мусить заострити безробітте та понизити робітничі зарібки.

Щодо межинародної торговлі та можливости помочи з сеї сторони, то ледво чи можна її сподіватися. На те, щоби американський доляр подешевів так значно, щоби се аж заохотило американських купців посилати товари за границю, нема великої надії. Скорше можна сподіватися, що доляр буде дальше дорогий, та що торговля европейськими товарами в Америці буде більше поплачуватися, як торговля американськими поза Америкою. Через те можна сподіватися, що Американці скоро зажадають охорони проти конкуренції европейських товарів і що Конґрес ухвалить охоронне цло.

Отже Америка мусить вернути до спокійної, мирної праці в себе дома, і своїм винаходчивим умом найти розвязки на ті всі пекучі питання, що налягли на неї на вступі до нового року. І від сих розвязок передовсім буде залежати, що принесе нам Новий Рік.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА ПЕРЕД ЛІҐОЮ НАРОДІВ.

(Кореспонденція „Свободи").

Берлін, дня 10. грудня, 1920.

Представник У. Н. Р. при Лізі Народів **О. Я. Шульгин**, правний дорадник міністерства Закордонних Справ **А. Д. Марголін**, рівно як і їх співробітники в Женеві, **Н. Н. Ге** та **О. М. Коваленко**, розвинули підчас першої сесії Ліґи дуже енерґійну діяльність, і коли незалежні від них обставини перешкодили приняти Україну в число членів Ліґи, то для популяризації української ідеї в міродатних політичних кругах зроблено так богато як ніколи не було зроблено за так короткий час і з такими невеликими засобами.

О. Я. Шульгин мав дуже важні побачення з головою румунської делегації Таке Йонеску; далі, з чеським міністром закордонних справ, Бенешем; з головою шведської делегації Брантінгом; з директором політичної секції Ліґи, Манту; з італійським делегатом Шанцером і польським делегатом Аскенази; нарешті з проф. Пітаром і Клапаредом, членами Ліґи для оборони прав на незалежність держав бувшої Росії. Останні два написали спеціяльні ноти до Ліґи Народів. Пітар про необхідність приняття нових взагалі нових держав, а Клапаред про необхідність приняття України. Ноти сі передано Ф. Нансенови, голові підкомісії С. у 5-тій комісії, яка займалася справою приняття України та інших чорноморських держав до Ліґи.

Зміст останньої ноти був такий:

„Підтримуючи прошенне України про приняття її до Ліґи Народів, ми, Швайцарці, не будемо повторяти прекрасних арґументів, викладених в українському меморіялі до Ліґи Народів. Ми хочемо лише підкреслити слідуючі точки:

Коли прошенне України зустрічає перешкоду в одній або кількох точках статута Ліґи, то се прошенне проте відповідає головному принципови — праву вільного самоозначення народів. Якщо взагалі якийнебудь нарід заслугує на те, щоб його прошенне про приняття було розглянено в дусі, виявленім п. Міленом і князем Навангаремом, то сим народом є Україна. „Обовязок комісії" — сказали сі визначні делегати — є перенятись почуттєм справедливости і мати на увазі не тільки інтереси Ліґи Народів, але також інтереси держави, яка просить о принятте.

Українці не хотять більше належати до Великоросії. Вони проголосили свою незалежність; вони хотять вступити до Ліґи Народів; вони борються проти большевиків. Чи можна вважати їх справу недопустимою тільки тому, що покищо не можливо означити кордонів з большевицькою Росією? Навпаки, здається нам: той факт, що Україна атакована большевиками, і що на сході вона конає під страшним режімом Раковського, дає ще більший арґумент за її принятте. Українські патріоти, підтримані довірєм, висловленим їм 40 націями, представленими в Женеві, боротимуться з відновленою енерґією проти ворога европейської свободи, тоді як пригніченість, яку викличе відмова, не буде їм добрим порадником.

За Швайцарську Ліґу за Незалежність Республік утворених народами бувшої Російської Імперії.

Докладчик **Рене Клапаред**,
Член Інтернаціонального
Виконуючого Комітету
Права Народів.

Особливе значінне має рапорт **О. Я. Шульгина** перед підкомісією Ліґи Народів на засіданню 25. падолиста. Підкомісія поставилась до справи серіозно. Запитання ставились дуже добре. Голова Нансен давав референтови змогу говорити все, що було потрібно. Хоч з початку Нансен сказав, що часу в підкомісії дуже мало, проте доклад тривав не меньше 45 хвилин. Се дійсно було перше міжнародне зібранне, яке уважно слухало реферат про українську справу, не ставлячи дразливих запитань, чи Українці істнують яко нарід; з яких причин вони відокремлюються від Росії і т. и. Коли порівнати се засіданне з засіданнем Ради Чотирох в Парижі, 1919 р., коли Ллойд Джордж ставив українській делеґації запитання, подібні до наведених, то у відношенню світових політичних кругів що української справи доведеться зазначити дуже великий поступ.

Щодо праці **А. Д. Марголіна**, то вона виявилась, окрім товаришування С. Я. Шульгинови, в його відвідинах, численних побаченнях з впливовими членами Ліґи, переважно з представниками англійських кольоній, які мали-б рішаюче значіння, колиб питанне про принятте України дійшло до голосовання. П. Марголін був разом з О. Шульгином у президента 5-ої комісії, Чілійця Ґунеуса. Далі мав дуже докладну розмову з делегацією Індії й обмінявся візитами з індійськими представниками Маєром та Алі-Імамом, причім члени індійської делегації докладно цікавились історією України і виявили велику симпатію до українських домагань. Відбулись також побачення між п. Марголіном та міністром Канади; далі з головою Ново-Зеляндської делеґації Алленом, із секретарем австрійської делеґації, із секретарем китайської делеґації; з товаришем секретаря Ліґи Народів, д-ром Нітобе; з правним дорадником Ліґи Карнебеком, з представником Еспанії Палаціосом і з богатома іншими особами.

ЛИСТ З ПРАГИ.

(Кореспонденція „Свободи").

Прага, Чехословаччина, дня 18. грудня, 1920.

Минувшої неділі відбулось памяткове засіданне, уладжене Українським Соціольоґічним Інститутом спільно з місцевою праською групою українських соціялістів-революціонерів, з **нагоди двайцять-пятиліття смерти М. Драгоманова.** В гарній салі „Обецного Дому" зявились члени місій Укр. Нар. Республики, Західно-Української Республики, Совєтської Росії, Кубанська (українська) делеґація що пробуває тепер в Празі, члени центрального комітету російських соціялістів-революціонерів, що тепер осілись в Празі (той самий Сухомлин, що так заїло і негарно виступав в Люцерні проти Українців) представники чеського університету й академії наук, — попрохоадили **віддати** честь предтечі української революції. З рефератами виступили: проф. **М. Грушевський** від Соціольоґічного Інституту і **М. Шаповал** від праської групи українських соціялістів-революціонерів. Вони нагадали присутним ролю покійного яко посередника між славними Кирило-Методіївськими братчиками і революційною добою, котру нам судилось переживати; його проповідь необхідности соціялістичної програми українства, тісних звязків між українським й европейським рухом, його завзяту боротьбу проти українського опортунізму й аполітизму. Від імени української жіночої громади з привітним словом виступила **пані Рожанківська**; від молодіжи академічної **т. Харусь**, який іменем своїх товаришів зложив приреченне, що вони у своїй праці для свого народу йтимуть завсіди слідами Драгоманова. Реферати і привіти збудили велике заінтересованне серед зібраних не-українських гостий.

Два дні перед тим новозаснована **Українська Академічна Громада** уладила як своє інавґураційне свято української революції. Розмірно сприяючі обставини притягають на тутешні висші школи все більші маси українського студентства. **Тепер уже єсть тут понад 200 слухачів і слухачок, а можна думати, що се число навіть подвоїться, коли далі будуть замкнені для Українців галицькі школи, а відносини в Празі не попсуються. Тепер українських студентів приймають на праські школи без трудностий, а американська методистська місія, під проводом п. Клеменса, дуже щиро заопікувалась нашою молодіжю: обід і вечерю наші студенти і студентки дістають за 2 чеські корони, себто майже задурно.** Переважка більшість з Галичини. Дуже богато з інтернованих в Чехії галицьких військових відділів слухають найбільше на політехниці та на ріжних спеціяльних школах меньше на правах і фільософії.

В. О'Коннор-Вілінська.

РОЗБИТА ВАЗА.

(З Сюллі Прюдона).

Сю гарну кришталеву вазу
Торкнуло віяльце тендітне
І тим зробило їй уразу,
Маленьку, майже непомітну.

Але рощілинка що далі
Все глибшала, на погляд скрчта,
Квітки у вазі вянуть стали...
Не руш її: вона розбита.

Буває, що рука кохана
Торкнеться серця і вразить.
І раз у раз маленька рана
У серцю чулому щемить.

Незримо для людського ока
Його життю приходить край,
Його вялить нудьга глибока...
Воно розбите — не займай.

НА РІЖНІ ТЕМИ.

Ще не було ніколи тілько агенцій в Америці як тепер з ріжними оголошеннями. Як: „Родимці, важне; Родимці, новина; Українці, час Вам до краю їхати!" і т. д. Не було-б нічого дивного в тім, як би і ті люди їхали таксамо до краю. Але що вони не йдуть і ніколи не поїдуть лиш нашого родимця випихають, стягаючи шкіру з нього, тому приходиться мені сказати до таких агентів: ідьте перші до краю і відтам нас кличте, то може послухаємо!

Не вистане мати в банку кілька соток долярів і вже не працювати тяжко. Але мати в банку кілька тисяч долярів і не вложити в якесь власне підприємство, а працювати як чорний віл в той час, коли з тих гроший користає інший, то радше не мати тих гроший. Як не віримте мені, то подаруйте ті гроші Жидови, а будете видіти, що він з ними зробить.

Курка єсть через ціле житте курка. Чоловік раз в рік. Однак курка часом через цілий рік не зїсть тільки зерна, що чоловік на Святий Вечір, хотяй правда, що з медом.

Вже давно говорили люди, що настануть часи, в котрих люди живі вмерлим будуть завидувати. І прийшов той час. Але завидувати чоловікови хотьби і вмерлому се ще нічо. Нині такі часи, що люди і собаці позавидувати, бо ось одній з них одна жінка записала всім тисяч долярів на утримання. В той час, коли робітник викинений з фабрики не має на утримання для своєї родини ані всім долярів, собака без праці має тисячі.

Розпоряджувати своїм майном кождий має право після своєї вподоби. Так каже цивілізований світ. Але справляти дорогі похорони для здохлої курки і записувати для собак тисячі долярів — се цілком не по цивілізованому.

Чоловіка, що кидається часом на людий, називають звичайно варятом. Скільки в сім правди, нехай люди скажуть. Та полісмен часом не єсть варятом, а, буває, на людий кидається.

Читаємо в газетах що не одному жінка втікла з другим. Чоловік оголошує; просить, щоби вернулася, а усе дарує. Неодни в нинішних часах дав би на Службу Божу, щоби втікла, але не хоче. Чи як?

Тепер єсть в Америці богато нових патентованих винаходів. Та се мало важне, чи такий винахід має якусь більшу вартість чи ні, коби лишень дістати патент і натягнути людий на кілька або і кільканайцять тисяч. Наші люди не роздумують о тім, чи се річ така, котра дійсно має вартість, і чи не стратиться на тім. Дають свій гріш в непевні винаходи. Як би хтось піднявся заложити фабрику ґузиків з одною діркою, представляючи що такий ґузик має свої добрі сторони в тім, що мало роботи при пришиванню, так наші люди давали би гроші і на се, без жадного надумання.

В одних народів єсть звичай шанувати заслужених людий за життя і по смерти. В інших знова звичайно шанують за життя худібку, коні, корови, кури і качки; безрогі по смерти, завудженї, а чоловіка ніколи.

Ілько Підскальний.

В. О'Коннор-Вілінська.

НУДЬГА ЗА РІДНИМ КРАЄМ.

(З Шарля Дедіе).

Не згадуйте мені Швайцарію кохану!
Ви бачите, що я про рідний край мовчу,
Бо згадувать його не в силах без плачу.
Не можу не вразить на віки свіжу рану.

В очах моїх встають ті хвилі Альп [блакітних,
Де молодість плила серед щасливих [мрій.
Як я тебе любив, коханий краю мій!
Чуття в моїй душі лишились непохитні.

Нераз Швайцарець наш з почесних [вартових,
Зачувши дзвоники коров в ярах [крутих,
Не міг втримать сльози і рвався утікти.

За ним услід і я в думах легко щодня
Туди, до любих Альп, де вся моя рідн
Туди, до любих Альп, де вся моя рідня.
Нудюся, вяну тут... Мій краю, [чуєш ти?

ДО ХВАЛЬНИХ УРЯДІВ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ У. Н. СОЮЗА.

З нагоди відбувшоїся конвенції У. Н. Союза головна екзекутива ухвалила, щоби в місяцях грудни 1920 р., січню і лютім 1921 р. принимати нових членів до У. Н. Союза за 50 центів вступного.

На відбувшийся конвенції нарід свідомо сказав свою волю. Нарід переконався, що господарка в У. Н. Союзі є уміла та члени тоїж організації мають повну ґарантію свого обезпечення.

З днем 1. січня 1921 р. входить в житте ухвала, силою котрої кождий член в разі каліцтва дістане відповідну запомогу аж до суми $300 без нарушення його посмертного.

Для добра нашої найстаршої і найбільшої української народної організації просимо доложити всіх сил, аби приеднати до неї як найбільше число членів.

Де ще нема відділу У. Н. Союза, там шість свідомих і щирих Українців можуть заложити такий відділ.

Кождий член дістане прегарну грамоту, котра буде оздобою його хати, а крім того відзнаку, статут і платничу книжочку, та буде користати зі всіх прав і привілеїв У. Н. Союза.

Всі близші інформації дістане кождий в головній канцелярії У. Н. Союза:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:
К. Кирчів, гол. предс.
Р. Слободян, гол. секр. рек.
С. Ядловський, гол. секр. фінан
В. Левчик, гол. касієр.
А. Савка, завідатель „Свободи"

ПОЛЬСЬКИЙ ДНЕВНИК В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ У ЛЬВОВІ.

Почав у Львові виходити під редакцією Михайла Яцкова дневник „Рідний Край“. Тепер приносить „Вперед“ виїмки з 3. числа згаданої часописі, які остаточно відкривають угодовий його характер. Виїмки такі:

„Серед повени піднеслих настроїв і радости з осягнення независимого життя, мусить памятати польський народ і його начальник, що Українці в границях (!) польської держави домагаються лише належних їм прав“. Або таке:

„Безпроволочна амнестія для політичних вязнів, звільнення усіх конфінованих, інтернованих і полонених, привернення до служби видалених урядників, допущення нашої молодіжи до центрів науки й просвіти, залишення екстермінаційних методів, звернених проти національного українського життя, рішуче поставлення української проблеми на польських землях (!) на широкій плятформі, уможливлення нам уладити своє життя, се основні домагання“.

З приводу появи „Рідного Краю“ й часописі Сидора Твердохліба „Обнова“, містить у „Вперeді“ видавництво припиненої Поляками „Української Думки“ такий комунікат:

З огляду на тенденційно і пляново поширювані чутки, яких метою є здезорієнтувати українське громадянство особливо позальвівське, видавництво замкненої „Української Думки“ зазначує, що не має і не може мати нічого спільного з новими часописями „Обнова“ й „Рідний Край“, які є для української суспільности появами невідомого походження і за якими криються якісь безіменні елементи, з неясними для українського громадянства плянами й цілями.

Про жерело появи „Рідного Краю“ та відношенне до нього нашої суспільности в краю, говорить отсе письмо, поміщене в „Вперeді“ з 28. листопада:

В 4. ч. „Рідного Краю“ появився з моїм підписом допис, під заголовком: „Як організувати нам народню самопоміч“, в якій висказав я мій погляд про потребу і форми зорганізування матеріяльної помочі передовсім на селі для жертв польсько-української війни. Сей допис післав я на особисту просьбу гром. Мих. Яцкова, який заявив мені, що при матеріяльній допомозі придніпрянських письменників і публіцистів буде видавати літературно-політичний тижневик на плятформі безпартійній, поступовій. З чисел „Рідного Краю“, які досі вийшли „безпартійність“ „Рідного Краю“ показала ясно своє обличе. Тому, що з такою „безпартійністю“ і політичним напрямом, заінавгурованим „Рідним Краем“, не тільки що не солідаризуюся, але і строго осуджую її, заявляю отсим, що мій допис явився, на жаль, в згаданому часописи лише тому, що я впав жертвою довіря до досі чесного й поважаного імени гром. Мих. Яцкова. — Купновичі Старі, дня 26. листопада 1920. — Микола Рогуцький, господар.

Н-р.

ТОВАРИСТВО „КОБЗАР“ НА ГУЦУЛЬЩИНІ.

Критичне матеріяльне становище не зупинило Т-во Кобзар ще перед одним великої ваги культурним ділом — поїздкою з концертами до східних повітів Підкарпатської Руси, на Гуцульщину. Свідоме конечности занести рідну пісню і до темних Гуцулів в далекі гори т-во з останніх сил, серед зими, без теплої одежі, рішило виконати ще сю трудну місію.

Повернувшись зі Словаччини, т-во Кобзар виступало в Ужгороді 28-го жовтня на урочистім святкуванню річниці Чесько-словенської Республіки, 1го листопаду на святі, улаштованім українською кольонією в Ужгороді на спомин річниці визволення Галичини, і на концерті для учнів ужгородських шкіл. На першім з сих свят хор Кобзаря співав концерт і відограв 5-ту дію з драми Грінченка „Ясні зорі“. Друге свято носило інтимний характер. Вранці відспівано панахиду по забитих і замучених Поляками українських борцях, у ввечері концерт, в програм якого війшло кілька стрілецьких пісень. Концерт для шкільної молоді мав величезний виховуючий вплив, особливо в сей момент переходу з мадярської мови навчання до української. О. Желтвай дав пояснення перед співами на українській і мадярській мові. 6-го листопаду т-во улаштувало ще чайний вечір з танцями в салі жупанату. Місцеве громадянство численно прибуло на вечір і щиро бавилось.

Тимчасом в с. Ясені на Гуцульщині йшла підготовка до приїзду т-ва, заряджена місцевим культурно-просвітним гуртком. 13-го листопаду т-во прибуло до Ясеню. Ясень се величезне гуцульське село розкинуте на протязі 15 клм., все в горах. Звідти видно Говерлю і Близниці. Перше галицьке гуцульське село Жабє віддалено від Ясеня всього на 30 клм. Рідне оточення, чиста мова, близість рідної землі і головне гостинне принятте зробили побут в Ясеню дорогим спогадом для членів т-ва. Вже на станції зустріла т-во делєгація від села з побажаннем, щоби співакам так мило було гостювати в Ясені, як Ясенцям мило їх зустрічати. І се побажання справдилось. Співаків приютили у себе щирі люди, а обідати і вечеряти всі сходились до одної хати, як одна родина.

За тиждень побуту в Ясені відбулось 3 концерти для дорослих, один для школярів і 2 вистави „Наталки Полтавки“. Крім того хор співав на Службі Божій, а також на 3-ох товариських вечірках. Такий зовнішній звіт з праці Кобзаря, а про внутрішне значінне сеї праці можна судити лиш з ряду вражінь, розмов і спостережень. Перший доказ успіху праці се те, що шкільна саля була завжди повна чи то Гуцулами і їх мальовничім строї, чи їх дітьми школярами, чи місцевою інтеліґенцією. Перед відспіванням пісень діриґент хору п. Рощахівський подавав коротке пояснення до пісні і текст її, так що слухачі розуміли кожде слово. Не раз на запитання „чи ви все розумієте?“ — приходилось чути відповідь — „та де би не!“ Дійсне, видно було, що авдиторія жила тим, що бачила й чула. Особливо яскраво се помітно було на обох виставах „Наталки Полтавки“, коли момент зустрічі нещасних коханців в 3-ій дії викликав безпосередні, шумні прояви радости у публіки, — бурхливі оплески, вислови одобрення й співчуття. Публіка журилася разом з бідною Наталкою і дуже була задоволена, що Возний віддав таки Наталку Петрові. Правда, що песа була дуже добре виставлена під досвідченим проводом театрального референта п. Біличенка при такім розділі роль: Наталка — п. Марина Терпило, Терпилиха — п. Дніпрова-Приємська, Возний — п. Біличенко, Виборний — п. Трухлий, Петро — п. Безручко і Микола — п. Кирчів. Артистів весь час розпитувалися: а коли ще будете співати, чи ще приїдете, звідки ви, як жиете, як справи у вас на батьківщині і т. и. Люди сходилися до школи з далеких гірських хат — за 5—8 клм., не зважаючи на ніч і страшну завірюху та на небезпеку зустріти вовків по дорозі до дому. „Ото файно співають“; „мені Наталка дуже любиться“ чути було серед публіки. Випадкова розмова з дівчатами про концерт показал між иншими, що вони не тільки зрозуміли пісні, але зуміли оцінити їх. Одна каже, що їй сподобалося найбільше про Прудиуса (Черевички), а друга на се замічає: „се проста пісня, там були майфайніші“ — і проказує зміст і слова присвіпу — „ой пряду, пряду“.

Про т-во знає в Ясені і старий і малий і довго мабуть не забуде пережитого враження.

Популярність, здобута т-вом, поможе між иншим місцевому культурно-просвітному гурткові і улекшить його діяльність на будуче. Особливо важне значінне має концерт для школярів. Треба знати, що в ясенських школах отсе лиш перший рік наука ведеться на рідній мові. В наслідок сього школи не вмішають всіх бажаючих вчитися — в одній школі, напр., в першій клясі є біля 300 дітий. От для сих то мас маленьких дикунців з далеких гірських хат і було може чи не найважнійше послухати рідні співи. З психольоґічного боку се не у одної дитини стане підвалиною національної свідомости на все життя, бо який же перелом в психіці дитини повинно зробити те, що вона чує такі гарні пісні, і пояснення до них, і в селі байки на своїй мові, такій рідній, зрозумілій, тоді як до сього часу все гарне, панське було в психіці дитини нерозривно звязане з мадярщиною. Такі от виступи т-ва є неоцінимі, бо вони сіють зерна національної свідомости в дитячу душу, на сей найкращий ґрунт, який колись принесе плод сторицею. Се велике значінне культурної місії т-ва для Підкарпатської Руси зазначалося кілька разів в промовах місцевих культурних діячів на концертах і на вечірках. Один бесідник в прекрасній, повній почуття, поетичній промові порівнював пісню, принесену товариством, з огнем, який освітив і зігрів серця бідних, темних, забитих людий. Вони взяли кождий по огнику і рознесли по своїх розсипаних по горах хатках, і там він не згасне, а а буде світити, як лямпада. Другий бесідник порівнював т-во з ідеальною досконалою істотою, створеною колись богами, як оповідає одна давня леґенда, а також з тим чарівно прекрасним образом, який було виставлено на стіни міста Сиракуз і який своєю красою спинив наступ ворогів і вратував місто.

Така оцінка праці та свідомість величезної її ваги — се єдина нагорода т-ву за тяжке життя і піддержка для дальших зусиль в пробудженню від вікового сну братів на Підкарпаттю.

З Ясення т-во переїхало до гуцульського місточка Рахова на запрошення д-ра Приставшевського, місцевого повітового начальника. В неділю 21. хор співав в церкві, а ввечері дав концерт в великій, гарно прибраній ялинками салі. Людий зібралось стільки, що не було де стояти. Хор кілька разів викликали на сцену, особливо подобались „Коломийки“ і „Черевички“. По концерті відбулась гучна вечірка з танцями.

23-го „Наталка Полтавка“ в артистичнім виконанню т-ва здобула собі симпатії і Рахова. Треба зазначити, що декорації були намальовані в день перед виставою членом т-ва п. Ніною Машкевич, а сцена поставлена за кілька годин членами т-ва.

24-го т-во повернуло до Ужгороду, де спішно готується до народнього свята Підкарпатської Руси, посвячення „дзвону свободи“, виписаного з Америки ґубернатором п. Жатковичем.

ПРИГАДКА.

В третий день Різдва Христового сего року припадає друга неділя місяця, яка після розпорядження о. Адміністратора нашої Дієцезії призначена на удержанне сиріт у Філядельфії, по наших українських робітниках в Америці. Інституція ся робить прекрасну роботу, бо виховує діти сироти, а приймає таке число, на кілько лиш стане місця. Фондів сталих не має жадних, а удержується лептами від своїх і від чужих.

Впр. ОО. Духовних прошу ласкаво, як кождого місяця так і сего відправити при кінци Служби Божої акафист до Пресв. Діви за здоровлє всіх тих, які хочби найменьшу жертву зложили на сироти, а Вас, Дорогі Братя і Сестри, прошу: киньте свою лепту, аби утримати і виховати наші сироти в Філадельфії.

Збірки прошу ласкаво слати до:

ST. BASIL'S ORPHANAGE,
832 North 7th Street,
Philadelphia, Pa.

Школяриків наших прошу не забути на сироти в Філадельфії і заколядувати для них дещо підчас свят.

В імени сиріт і своїм складаю всім щирі желання веселих свят і щасливого Нового Року.

о. Чаплинський,
Візитатор Сиротинця.

Б. Заклинський.

ПРОСВІТНО-ВИДАВНИЧИЙ РУХ НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Подаю тут коротку інформаційну статтю про просвітно-видавничий рух на Закарпаттю. Щоби зібрати всі потрібні матеріяли, треба довшого часу. Тож подаю те, що досі призбирав. (Пізнійше, у другій статті, доповню ще недостачі). Та всеж таки досить ясний перегляд мати-ме читач і з сих стрічок. Притім звертаю увагу, що слово Русин і „руський“ уживається тут офіціяльно в значінню „український“.

І. Позашкільна освіта:

а) Часописі, або як тут звуть їх: новинки.

Вірна річ, що часопись впливає корисно на суспільність, освідомляє народ та орґанізує в партії. Та се тоді, коли вона відповідно редаґована та не сходить з своєї висоти, не зміняє видавців що хвилі і т. и. Часопись — се меч обосічний. Як в злих руках — тоді ще шкодить народові. Та серед теперішних відносин тяжко провести границю між одними і другими часописями. Скажу лиш, що як вся політична преса на широкій Україні, так тут, на сьому крайному, пограничному закуткові, часто заповнена полємікою. Тепер, з нагоди недалеких виборів до підкарпатського сойму, се проявляється ще більш маркатно.

Часописі Підкарпаття:

1. „Русин“, офіціяльний орган ґуберніяльної управи Підк. Руси, виходить 2 рази на тиждень, редактор Т. Жаткович. I. річник. Адр.: Редакція „Русина“ Ужгород, Жупанат 16, Pidkarpatska Rus, Cesko-sl. Respublika, тут друкувалася „Конституція Підкарпатської Руси“.

2. „Наука“ — найстарша часопис Закарпаття, 21. річник, священичий орган, тижневик, редактор о. А. Волошин, Ужгород, ул. Капітульна 11.

3. „Народ“, тижневик, орган руської соц.-дем. партії, І. річник, ред. Е. Пуза, Ужгород, Nagyhid-ул., ч. 6, виходить в 3000 примірниках.

4. „Руська Нива“, тижневик, орган руської хліборобської партії, I. річник, ред. Др. Михайло Бращайко, Ужгород, ул. Ракочія ч. 32.

5. „Господар“, двотижневик, часопись для піднесения господарства й добробуту селян, річник І. Редактор М. Творидло, Ужгород, будинок ґубернії; видає земельний реферат цив. управи П. Руси.

6. „Село“, двотижневик, орган селянської республиканско-підкарпаторуської партії. І. річник, редактор Йосиф Павлик. Мукачів, ул. Гусова ч. 8 адмін. Кошиці, Звонарська 19.

7. „Правда“, орган інтернаціональної партії, тижневик, І. рік, ред. Іван Мондюк, Ужгород, Масарикова площа.

8. „Наша оборона“, орган т-ва інвалідів „Надія“, рік І., ред. Н. Танчаківський, Ужгород, Капітульна.

9. „Русская Земля“ (російська ґазета), тижневик, Ужгород.

10. „Uzhorodske Noviny“, чеський тижневик, І. рік, ред. Шклюбаль, Ужгород, Teleky ул. 12.

11. „Ruszinskoj Magyar Hirlap“, орган мадяронів, Ужгород.

Шкільний відділ цив. Управи Підк. Руси (Закарпатська Шкільна Рада) видає:

12. „Учитель“, місячник для учителів, І. річник, редактор Др. Іван Панкевич, Ужгород, площа Другета, 500 прим.

13. „Віночок“, часопись для дітий, двотижневик, ред. Др. Яр. Розвода, І. рік, 5000 прим., Ужгород, пл. Другета.

Отже преса Закарпаття. Наші редакції на Україні і за кордоном повинні звернути більшу увагу на Закарпаття. Хоч завести обміну часописями. А без того нема доброї інформації, а наслідок такий, що закордонна українська преса часто приносить вісти, які вийшли в світ з мадярських жерел. Через обміну часописів зискаємо для українських бібліотек ужгородські часописі. Бо тепер нема змоги посилати в бібліотеки Львова, Києва, Камінця, Харкова, Полтави і т. д. Звідкіля дістанемо повні річники за рік чи за два? А знаємо, що Українська Національна Бібліотека у Києві при Академії Наук хоче мати все, що було друковане по українські чи про Україну, з усіх земель, з цілої України.

б) Книжки про Підкарпатську Русь.

1. Д. Дорошенко: „Угорська Україна“. Прага 1919. Вид-тво „Всесвіт“. ст. 34. ц. 4 К. чл.

2. O. Gozdava: „Uherska Ukrajina“. Kyjiv-Praha 1919. Vydav. Druzstvo „Cas“. Seria: „Poznejme Ukrajinu“. ч. 6—7, ст. 32. ц. 2 К. чсл.

3. Гвитпди Княва: „

3. Jaromir Necas: „Uherska Rus a ceska zurnalistika“. Nezavirejte kruh nasich nepratel! V Uzhorode 1919. ст. 24. ц. 1 К. ч.

4. Prof. Dr. K. Kadlec: „Podkarpatska Rus“. Odtisk z cas. „Narod“, Praha 1920. Nakladem Statevedecke spolecnosti, ст. 28. ц. 1.50 К. ч.

5. Inz. Alois Hora: „Podkarpatska Rus“. Prehled pomeru karpato-ruskych. S mapkou. V Proze 1919. ц. 2 К. ч. ст. 42. Propagandni knihovna c. sl. cizineckoho uradu.

6. I. Hora: „Uherska Rus za valky a v miru“. Praha 1919. ц. 50 с.

7. I. Hora: „Karpatska Rus a hranice maseho statu“. Praha 1919. ціна 50 с. ч.

Як бачимо з сього, найменше видано про Закарпаття на українській мові?

При сій нагоді піднесу, що на цілій Підк. Руси нема ні одної нашої книгарні! Через те так тяжко купити українську книжку. Чуємо тут, що десь там за кордоном видано богато книжок усяких, а найбільше шкільних підручників, а ми їх не бачимо. Тільки наших видавництв є там і вони досі не здобулися, щоби мати спільну книгарню, або хоч книгарських агентів скрізь! Правда, було явилося тут трохи книжок з „Вернигори“ у Відні, але їх вже давно розкупили. За те російських клясиків повно по книгарнях! З українських ще є образкові видання для дітий, а від недавного часу продається віденський журнал „Воля“.

Книгарні в Ужгороді: 1. Книгарня і книгопечатня тов. акц. „Уніо“, ул. Сейчени, ч. 10. 2. Юлій Фелдешій, книгарня і печатня, ул. Teleky. 3. Balas, ул. Nagyhid 5. Другі книгарні: 4. Книжна торговля Штера, Пряшів, Slovensko. 5. Склад книжок Михайла Лили в Кошицях, Slovensko, ул. Почтова, 11|15. 6. Ekspedice B. Havlicka, Praha II, Vodickova ul. c. 32.

Інституції й товариства в Ужгороді: 1. Краєвий кооперативний союз, ул. Nagyhid, 2. Т-во „Просвіта“, Музей і театр, ул. Капітульна 10. 3. Музичнодрам т-во „Кобзар“, Nagyhid 6, 4. Тов. інвалідів „Надія“, Капітульна 10, 5. Підкарпатскій Банк, ул. Ракочія 32, 6. Учительський Союз, Nagyhid 6, 7. Підкарпатське Т-во хову і продажі домашнього скота, ул. Телеки 14.

Ужгород, 20. XI, 1920.

ДБАЙМО ПРО ВИХОВАННЄ ДІВЧАТ.

Найбільшим скарбом на світі є наука, до якої змагаються всі народи, о яку старається кожда одиниця. Наука дає чоловікови ліпший спосіб до життя і запевняє красшу будучність. Образованнє є великим неоціненим щастєм, бо воно робить чоловіка сильнійшим і осторожнійшим посеред много чигаючих на нього небезпек. Образований чоловік здобуває собі признаннє в окруженню, а образований нарід признаннє посеред инших народів.

Але у нас панує загальне переконаннє, що образованнє потрібне тільки для мущин, а не для женщин; длятого більше і висше учимо синів ніж доньок, чим кривдимо дуже себе самих.

Образованнє без сумніву витворює в чоловіці мужність. Кому-ж воно більше потрібне для загартовання свого духа і характеру? Чи наші батьки і матери застановляються коли, чим їх доньки мають в будучности бути, і яке велике завданє їх чекає?

Женщина образована є підпорою суспільности, у великій мірі сила і могучість кождого народу. Чим більше який нарід має образованих женщин, тим більша його сила творчости, бо образована матір знає, як виховувати свої діти, знає, як защеплювати в їх серцях високі ідеї. Образована женщина є найліпшою підпорою свого чоловіка, а рівнож і підпорою суспільности.

Так добробут нашого народу, добробут нашої української суспільности буде залежати від образованої жінки-Українки.

Через довгі століття неволі наш нарід двигає кайдани, не вільно йому було писати, говорити, а навіть і молитися по українськи. Наш нарід ще й нині знаходиться під батогом ворога, який сіє роздори і знищеннє. Вороги погорджують українським народом, виставляють його на кпини, бо кажуть, що українського народу не було, нема і не буде; а нині питаються, з якої части світа Українці походять.

Нарешті по довголітній неволі і забуттю світом український нарід виринув на світовій арені, його ворогам епало ніби більмо з очий і починають видіти його і дивитися на него як на нарід розумний і мудрий, здібний і могучий.

Але як довго будуть нами інтересуватись і до якої степени з нами числитися, то буде залежати від нашої молодої ґенерації. Чим більше буде вона образована, тим шляхотнійші засади будуть вщеплені в її серцю; тим більше сподіватися можемо, що наш нарід стане нарівні з другими народами.

Наші батьки і матері, коли дбають о своє власне імя, коли чуються Українцями, коли в них тліє бодай іскорка любови до України, повинні подбати о добре вихованнє своїх доньок, о вихованнє зі здоровими засадами релігійними. З таким вихованнєм доньки пошанують і полюблять своїх родичів, свій нарід і церкву, і защеплять глибоку віру й любов в молоде поколінне.

Неодин скаже: По що жінці образованнє? Вона-ж не буде занимати урядів, ані відгравати важної ролі в політиці.

Правда, не буде вона може занимати становища в уряді чи політиці, але буде вона чимось більшим; буде тим, що має підготовити матеріял під будову нашої дорогої вітчини; вона має виховати тих, котрі мають рядити краєм, котрі мають старатись о його розвій і добробут.

Чи застановлявся хтонебудь коли над тим, яке місце займе матір в родині? Вона також займає найвисше становище в суспільности, бо в її руках спочиває вихованнє дітий. Ніяка школа, ніяка інституція не вщепить тих засад в молодечі серця, які вщепить добре вихована матір.

ЖИДИ, ПОЛЬЩА І СХІДНА ГАЛИЧИНА.

В кореспонденції з Тернополя доносить „Ґазета Поранна" (ч. 5483 з 14. жовтня 1920), що по уступленню большевиків завязався в Тернополі Жидівський Горожанський Комітет, зложений з представників усіх жидівських напрямів і партій, в першій мірі Жидів-націоналістів, поалей-сіоністів, Жидів-Поляків і ортодоксів. Як одно з начальних домагань поставив собі комітет пропаганду проти большевизму в слові письмі, на публичних зборах та в краєвій і закордонній пресі.

Сей комітет скликав на день 10. жовтня загальне віче на тему: „Жидівське становище супроти большевицької инвазії". По виборі президії, в якої склад увійшли Папоріш (соц.) і містопредсідатель др. Францоз та по короткій вступній промові предсідателя віча іменем жидівсько-національної партії промовляв Вальфіш (сіоніст). В своїй промові виступив він проти большевиків, які з виїмком жидівської мови, нищуть їх культуру, релігію, етику і економічну структуру і відкинув всяку відповідальність за „большевицькі одиниці серед Жидів", зазначивши, що ніякий инший нарід за свої большевицькі одиниці не відповідає. „На щасте геройська, побідна польська армія — говорив бесідник — виратувала нас, і молитви, які ми всі заносили за польську армію, були вислухані. Жиди чують глибоку вдячність супроти польської армії і се освободження будуть завше памятати польському народови. У всіх справах хотять вони підпирати польські справи і бажають, аби устали всякі непорозуміння. Як чесні, льояльні горожане, бажають вони поносити усі жертви крови і майна, всякі моральні матеріяльні тягарі".

Відтак іменем жидівсьої робітничої партії промовляли Айзенберг і Бернард Ґінсберг. Перший з них між иншим заявив, що: „єдину справжну, реальну поміч принесла проти такого страшного ворога польська держава й тому належить польській державі й народови помагати й не допустити до відірвання области Східної Галичини, яка вважається нерозривною частю польської держави".

Другий бесідник говорив: „Східна Галичина потерпіла найбільше підчас війни, і тільки польська держава і могутність потрафить зліквідувати війну і дати бажаний мир".

По промовах бесідників з жидівського національного табору промовляв др. Рудольф Мантель іменем „Поляків мойсеевого віроісповідання", який маючи до вибору поміж сходом і заподом, заявився за Польщею. Промовляли ще два рабіни Бабад і Шальте (?) іменем Жидів-ортодоксів. Перший з них представив історію 75 жидівських погромів в Німеччині, після яких „Жидів пригорнула Польща". Одначе мимо сього Жиди не віддячилися Польщі і в рр. 1918 і 1919 „в хвилях, коли ще слаба Польща ставила перші кроки. Жиди стояли на боці і се відпокутувала большевицькою інвазією. Сталося чудо, що польська армія потрапила оборонити державу і визволити Східну Галичину. Обовязком Жидів є виявити ділом свою вдячність польській державі і народови за минуле й теперішнє".

Вкінці провідник і ініціятор віча Папоріш відчитав дві резолюції, які принято одноудушно і почато власноручно підписувати. Резолюції звучать.

„Зібрані на вічу дня 10. жовтня 1920 р. Жиди-націоналісти і Жиди-Поляки м. Тернополя, стоячи на грунті польської державности, ухвалюють заініціювати скликання конференції делегатів усіх жидівських громад і партій Східної Галичини, що має на меті дефінітивно висказатися за прилученнєм Східної Галичини до Польщі. Одночасно рішає конференція підприняти акцію на широку скалю, звернену проти большевиків на Східну Галичину через енерґічну пропаґанду в пресі та на публичних згромадженнях.

Кромі сього Жидівський Національний Комітет звернувся до усіх жидівських громад, аби по ухваленю наведеної резолюції скликали конференцію делеґатів усіх жидівських громад Східної Галичини до Львова та висказалися дефінітивно за прилученнєм Східної Галичини до Польщі.

СПИС КНИЖОК НОВОРІЧНОЇ ПРЕМІЇ

ЯКІ ПРИЗНАЧУЄТЬ ВСІМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОТРІ ПРИШЛЮТЬ ПЕРЕДПЛАТИ НА ДИЕВНИК „СВОБОДУ".

З ПОНИЗШОГО СПИСУ НАЛЕЖИТЬ ВИБРАТИ КНИЖКИ НА СУМУ ОЗНАЧЕНУ У ВІДОЗВІ, ПОМІЩЕНІЙ НА 1-ІЙ СТОРОНІ СЕГО ЧИСЛА.

ОБРАЗИ І ПОРТРЕТИ:

Історичний Образ Українських Володарів та визначнійших мужів. Сей образ містить в собі 55 осіб і 22 важних внших подій, викінчене артистичне, в 10 красках і золоті. Розмір 28x35 цалів. Всі династії представлені в хронольоґічнім порядку: київська, галицька, волинська, литовська і Гетьманщина. — Ціна $1.00

Великі карти України, величини 21x34 цалі, в 10 красках, на тревалім папери. — Ціна ....50 цнт.

В'їзд Богдана Хмельницького до Києва, прекрасний образ, 28x22 цалів величини. Се славний малюнок українського артиста маляра п. Івасюка. — Ціна $1.00

Портрет Тараса Шевченка, один з найкрасщих з малюнків українського артиста-маляра п. Красіцького, 28x22 цалів величини. — Ціна $1.00

Портрет Івана Франка, друкований на гарнім папери, величини 14x19 цалів. Ціна потрету з почтовою пересилкою ....50 цнт.

МУЗИЧНІ ТВОРИ:

Звуки України, нове розкішне видане, яке містить в собі 7 найкрасших творів музичних на фортепян, як слідує: 1) Ще не вмерла Україна; 2) Засвистали козаченьки; 3) Українська Думка; 4) Закувала та сива зозуля; 5) „Сонце низенько, вечір близенько"; 6) Українська Шумка; 7) Козак. — Ціна $1.50

Вже воскресла Україна, вибір 10-ти найкрасших українських народних пісень під нотами на соля з супроводом фортепяна. — Ціна $1.50

Варшавянка, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Била жінка мужика, мішаний хор. — Ціна ....20 цнт.

Де ти бродиш, моя доле, дует із опери „Вій" на тенор і барітон. — Ціна ....25 цнт.

За Тебе Україно, мужеський хор. — Ціна ....30 цнт.

За Тебе Україно, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Збірка українських народних пісень, на скрипку, мандоліну, корнет, саксофон, барітон, альто і тромбон. — Ціна $1.00

Звуки України на фортепян. Містить: 1) Дівча в сінях стояло. 2) Ой за гаєм зелененьким. Видання Укр. Музич. Союза. — Ціна ....35 цнт.

Згдина, мішаний хор. — Ціна ....25 цнт.

Жалобний марш, мужеський хор. — Ціна ....25 цнт.

Образ рожі, мішаний хор, сольо, сопран або тенор — Ціна ....40 цнт.

Побратався сокіл, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Реве та стогне, мішаний хор. — Ціна ....20 цнт.

Разом товариші в ногу, мужеський хор. — Ціна ....25 цнт.

Сміло други не теряйте, мужеський хор. — Ціна ....30 цнт.

Сміло други не теряйте, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Шалійте, мішаний хор. — Ціна ....35 цнт.

Як умру, то поховайте, мужеський хор. — Ціна ....20 цнт.

5 пісень за 5 центів. 1) Український народний гимн. 2) Американський гимн. 3) Боже великий єдиний. 4) Марш соколів. 5) Марш січовий.

ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА.

Бондарівна. Драма в 4. діях а 5. відслонах. — Ціна 20 цт

Власна хата. Прольоґ. Для виповнення програми при отворенню власних Народних Домів і читалень. — Ціна 10 цт.

Вихованці. Народна комедія в 3. діях зі співами і танцями. — Ціна ....25 цнт

Гей на Івана, гей на Купала, оперетка в одній дії, написав Петро Франсів. — Ціна ....15 цнт.

Два домики і одна фіртка. Комедія в 1. дії. — Ціна 15 цнт.

Зоря нового життя. Комедія в чотирох діях. — Ціна 30 цнт.

Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий. — Ціна ....10 цнт.

Капраль Тимко або Що нас губить? Народна мельодрама в 5-ох актах, І. Мидловського. — Ціна ....20 цнт.

Козацьке Сватання, історичний образ на 3 дії з року 1618. — Ціна ....25 цнт.

Кара за Гріх, сумний образ з життя американського народа, в 3-ох актах. — Ціна ....35 цнт.

Козацьке Сватання, на три дії. — Ціна ....25 цнт.

Мужики Аристократи. Народний образ в двох діях. — Ціна ....15 цнт.

Не клени. Образ з житя народа в одній акті. — Ціна 10 цт.

Невольник, драма в 5-ох діях зі співами і танцями. Усценізував Карпенко Карий (Тобілевич) після поеми Т. Шевченка. — Ціна ....15 цт.

Ох! не люби двох! Оперета в 3-ох діях. — Ціна 25 цнт.

Ой не ходи Грицю, та на вечерниці. Народна драма зі співами в V. діях М. П. Старицького. (В переробці Александрова. — Ціна ....30 ц.

Пан Штукаревич або оказія якої не бувало, Сільські сцени на 2. дії і 4 відслони зі співами. — Ціна ....35 цнт.

Правда все горою, образ з життя народа зі співами в 3-ох актах, написав Роман Сурмач. — Ціна ....25 цнт.

Пекло в хаті. Образ з житя народа в одній дії. — Ціна 15 ц.

Соколики, комедія в 4-ох діях. — Ціна ....35 цнт.

Сатана в бочці. Комедія зі співами в 1. дії. Ціна 10 цнт.

Страйк. — Сценічний образ в трох діях з життя хліборобів в Галичині. (Штука для аматорських театрів). — Ціна ....20 цнт.

Свекруха. — Комедія в 3 діях ....25 цнт.

Сватанє на Гончарівці, українська оперета на 3 дії, — Ціна ....35 цнт.

Тато на заручинах. Міщанська пригода в одній дії. — Ціна ....10 цнт.

Украдене щастє. Драма з сільського життя в 5-ох діях. Написав Іван Франко. — Ціна ....25 цнт.

Хто винен, драма в трох діях. — Ціна ....15 цнт.

КНИЖКИ.

Американські тости. — Ковбой. (Казка.) — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

Вільний чоловік і инші оповіданя. — Ціна ....40 цнт.

Вода в природі. — Уміркований та щирий. (В. Винниченко). — Заграй. — Останки „Фортуна". — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....20 цнт.

Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато сьмішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна ....35 цнт.

Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка в ілюстраціями. — Ціна ....25 цнт.

Гаси огонь поки не розгорів ся і инші оповідания. — Ціна ....20 цнт.

Геновефа. — Ціна ....30 ц.

Гуцули і Гуцульщина. — Ціна ....25 цнт.

Дяк. Оповідане Марка Вовчка. — Ціна ....20 цнт.

Де любов там і Бог. — Ціна ....15 цнт.

Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і життя в Америці. — Ціна ....15 цнт.

І. Жовнір. II. Оферма. Новеля з військового життя. — Ціна ....10 ц.

Жінка і її значінє в суспільнім житю. — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отамана. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

Знане житя. Написав др. С. Демидчук. — Ціна ....30 цнт.

Збірка оповідань. Питка. Сіпшан-віле. Безробітє. Павло. В суді. Чорт і Микитиха. Бокачка. Милосердність. Слон і чоловік. Добра дочка. — Ціна ....20 цнт.

За вольности України. — Ціна ....5 цнт.

Загальна етноґрафічна мапа східної Европи, кольорована, величини 12x13, з точними поясненями в англійській мові. — Ціна ....10 цнт.

Загальна фізична карта України і сумежні краї, величина 11x16, кольорована, в англійській мові. — Ціна 5 цнт.

Збірка повістий. — Ціна ....10 ц.

За сестрою. — Є се найгарнійше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського. Ціна ....35 цнт.

З життя первісного чоловіка, дуже поучаюча, ілюстрована книжка, в дуже приступній і зрозумілій формі подає спосіб життя первісних і сучасних дикунів. — Ціна 35 цт.

З років війни. Сатиричні ілюстрації з европейської війни. Оповідання, відомости і інформації про український нарід, про старий край і Америку, богато ілюстровані. Понад 150 ілюстрацій. — Ціна ....30 цнт.

Ілюстрована збірка. Вуси (3 ілюстрації). — Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана Запорожським козакам. — Відповідь Запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти (ілюстрація). — Ціна ....20 цнт.

Історія заложення Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сьміють ся з пяної людини. — Як Сніжко щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (Індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

Коротка історія Руси до зруйнованя Січи. Містить богато образків руських князів і гетьманів. Ціна 10 цнт.

Казки про жидів. — Зміст: Як Іван жидів мудрував. Вандрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на гриби, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спільці. Пес і жид. Казка про жида. Як жид Русина правував. Як хлоп жида вмудрував. — Ціна 10 цнт.

Казки за Циганів. — Ціна ....10 цнт.

Лис Микита. З німецького переробив Іван Франко (23 ілюстрацій). — Ціна ....40 ц.

Людоїди і инші оповідания. — Ціна ....25 цнт.

І. Лист шинкаря до люципера і відповідь. II. Про алькоголь. — Ціна ....10 цнт.

І. Масна. II. Краса. Дуже гарне оповідане. — Ціна 10 цнт.

Марта Борецка. Історичне оповідання. — Ціна 25 цнт.

Монольоґи, ч. 1. — Ціна ....20 цнт.

Монольоґи, ч. 2. — Ціна ....20 цнт.

Монольоґи ч. 3. — Ціна ....20 цнт.

На чужині. Гарне оповідане за ріжні пригоди в чужім краю. — Ціна ....15 цнт.

Напад на Січ. — Павло Полуботок. — Ціна ....5 цнт.

Огонь на услугах чоловіка (3 ілюстрації). Становище пияниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

Оповідане з військового життя і инші. — Ціна ....15 цнт.

Оповідани Пантелеймона Куліша — Ціна ....15 цнт.

Оповідани Олекси Стороженка. — Ціна ....15 цнт.

Про Батька козацького Богдана Хмельницького. Ціна 30 ц.

Починок. Написав Богдан Лепкий. — Ціна ....15 цнт.

Промови і деклямації на весілях, хрестинах і забавах. — Ціна ....10 цнт.

Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьмівае польську пиху. — Ціна 10 цт.

Проти алькоголю. — Ціна ....20 цнт.

Про Христофа Колюмба та відкрите Америки (2 ілюстрації). — Закон не спинить пиянства, тільки виховане. — Ріп Ван Вінкель (Вашінґтон Ірвінґ). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

І. Про Шевченкові твори. II. Оферма. — Ціна 20 цнт.

Різдвяна ніч (з 10 образками). — Ціна ....20 цнт.

Росія й Україна. — Ціна ....15 цнт

Русько-анґлійський тлумач, з котрого можна дуже скоро навчитись анґлійської мови. Сторін 256, тверда оправа. — Ціна ....60 цнт.

Сьвято весни. — Ворог між нами. — Христос Воскрес. — До часу збанок воду носить (2 ілюстр.) — Тополя (1 ілюстрація). — Мати. — На Великдень — Старинний звичай. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....20 цнт.

Сільська вчителька, оповідане. — Ціна ....10 цнт.

І. Серце не навчити. — II. Побратими. — III. Вістун. — Ціна ....10 цнт.

Страшна пімста. — Оповідане М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна ....20 цнт.

Сумна казка. Зміст: Сумна казка. — На торзі. — Як пан перехитрив дощ. — Дещо про давних богів. — Стогін землі. — Ціна ....10 цнт.

Сьвітові байки в оповіданях Степана Руданського. — Ціна ....15 цнт.

Сплачений довг. Оповідане з міщанського життя. Написав Данило Лепкий. — Ціна ....20 цнт.

Тарас Шевченко (17 ілюстрацій). — Ціна ....20 цт.

Товариска ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Вороження будучности для женщин. Вороження будучности для мущин. — Ціна ....15 цнт.

Український штукар. 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть II. Штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартібливі. — Ціна ....50 цнт.

Хто з чого жиє? (Розвідка на тлі економічнім). — „Земля рече". — Ціна ....15 цнт.

Христос в Ґарнізоні, оповідания з військового життя написав М. Яцків. — Ціна ....40 цнт.

Чародійні пригоди убогого Омара і султанової дочки Зуліми. — Ціна ....20 цнт.

Чорний кіт. Переклад з анґлійського. — Ціна ....10 цнт

Шевченко і його Україна. Зміст: Заповіт. — На Шевченковій могилі. — Поклін души величній. — Тарасові Шевченкови. — Де памятник Тараса? — Памяти Тараса Шевченка. — Шевченко для свого народа. — Чому кождий Українець і кожда Українка повинні знати житє Тараса Шевченка. — Житє Тараса Шевченка. — Шевченко між народом. — На Тарасовій могилі. — Кирило Методіївське братство. — Виїмки з творів Т. Шевченка. — Заповіт Т. Шевченка в чужих мовах. — Ціна ....15 цнт.

Що то є книжка? Початки козаччини (5 ілюстр.). Козачий кістяк. Кіндрат Бубненко-Швидкий. Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....20 цнт.

Як мужик ходив до царя правди шукати (оповідане). Дві неньі (оповідане). Мадам Польонія хора (оповідане). Як Степан чоботи купував (оповідане). Ціна ....15 цнт.

Як люди живуть в Норвеґії і инші оповідания. — Приятелі. — Смерть. — Се така баба, що чорт її на махових вилах чоботи віддавав. — Ціна ....20 цнт.

Як закладати читальні і вести біблїотеки. — Чому рік має 365 днів. — Що таке грім. — Алькоголь, повільна отруя. — Шинок. — Чотири дні. (Всеволод Гаршин). — Заповіт Ярослава Мудрого. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

НОВІ КРАЄВІ ВИДАНЯ.

Рідне Слово, збірка новель і оповідань українських авторів, 290 сторін друку. — Ціна $1.75

Гайдамаки, з портретом автора Тараса Шевченка. Сторін 100. — Ціна $1.25

Шлях до соціялізму (Ото Бауер). Сторін 48. Ціна 50 цнт.

Німецька Селянська війна (Фридрих Енгельс). Сторін 126. — Ціна $1.00

Соціяльна революція (К. Каутський). Сторін 148. — Ціна $1.00

Своє життя, розмови на біжучі теми (Петро Тихий). Сторін 64. — Ціна ....50 цнт.

Достойно єсть, збірка, в Шевченкові роковини. Сторін 32. — Ціна ....25 цнт.

Думки (Тарас Шевченко). Сторін 48. — Ціна ....40 цнт.

Дещо про гроші. Сторін 24. — Ціна ....25 цнт.

Вибір Поезій (О. Федькович). Сторін 32. — Ціна 25 цнт.

ЯК ПЕРЕСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ?

Найліпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посьвідку. Такий лист не треба реджіструвати а вистарчить 2 центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки місто гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не зліпились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і бездовгих покликів).

ELIZABETH, N. J.

Заходом Бр. св. Володимира, від. 65 У. Н. Союза в Елізабет, Н. Дж., відограється представленне **КАРА ЗА ГРІХ, в пятницю, дня 7. січня 1921 р.** в гали Lutwina, 152 So. Park Street, Elizabethport, N. J. Початок о годині 7-ій вечером. Тікет 35 цнт. 3

JERSEY CITY, N. J.

Український Хор відограє **НІЧ ВЕФЛЕЄМСКУ** в церковній гали в днях 7-го січня (пятниця) для дітий і 8-го і 9-го (субота і неділя) січня 1921 р. для старших. Початок о годині 7-мій вечером. Вступ $1.00 і 50 цнт., а для дітий 25 центів. 3

PERTH AMBOY, N. J.

В сам день Різдва Христового в пятницю вечер, 7-го січня с. р. відограє шкільна дітвора з Перт Амбою в українській великій гали на Стейт ул. **В ТІНЯХ РОЖДЕСТВЕНСЬКОЇ НОЧИ** в двох діях, а старші веселу комедійку в однім акті **ЯК КОВБАСА ТА ЧАРКА, ТО МИНЕТЬСЯ СВАРКА.** Между одним а другим представленнем відбудеться попис дітий шкільних на скрипцях. Дірігент і режісер дякоуч. Ст. Грабар. Ціни місць: 50 і 25 цнт., діти 10 цнт. Початок о годині 7-мій вечер. Запрошує всіх місцевих і з околиці — КОМІТЕТ. 3

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ЮНҐСТАВН, О. Бр. св. Петра і Павла, від. 274, подає до відома, що річний мітінг відбудеться в неділю, 16. січня, о годині 1-шій пополудни, в гали М. Волощака на Стілтон. Котрий член не явиться на сей мітінг, заплатить $1.00 кари, а урядник $2.00. Від сеї кари не буде жадного відклику. — Н. Лопушанський, предс.; Т. Сенедяк, секр.; М. Полянський, кас.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 317, вибрало на річнім мітінгу слідуючий новий уряд: І. Татарин, предс.; В. Кінька, заст. предс.; Л. Залеський, кас.; І. Фурґаль, заст. кас.; І. Чернатович, секр.; Ю. Криворука, заст. секр.; В. Осухівський і О. Шмокалюк, контрольори; М. Беднар і К. Сушевський, доглядачі хорих. — І. Чернатович, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Володимира, від. 179, вибрало отсей новий уряд: М. Петрівський, предс.; Т. Шеремета, заст. предс.; П. Ярема, секр. рек.; М. Паращак, секр. фін.; В. Тустановський, кас.; Т. Федик, заст. кас.; С. Макара, І. Онуфрів і С. Савіцький, контрольори; О. Чулик, ґенерал; О. Зелінський, дверник. Подається до відома, що на річнім мітінгу запала ухвала, що з днем 1. січня 1921 року всі члени позамісцеві, котрі живуть на віддалі повисше сто миль від осідку нашого братства, можуть стояти в членстві тілько на посмертне з головної каси У. Н. Союза, а до підмоги з каси братства вони тратять усяке право і таким членам небудеться жадної запомоги виплачувати. Хто буде жадати переступний лист, звозить зголоситися до нововибраного фінансового секретаря на адресу: Mike Paraszczak, 2429 So. 2nd St., St. Louis, Mo.

ДО ВІДОМА УКРАЇНСЬКИМ ВИДАННЯМ В ЕВРОПІ.

I.

Ріжні українські видавництва та інформаційні бюра в Европі посилають свої публікації до Злучених Держав Америки на **адреси українських інформаційних бюр, які вже не істнують.** Через те непотрібно затрачуються тільки їх публікації, або по довгій блуканині заходять до інших бюр.

Длятого звертаємо їм увагу, **що з 4 українських інформаційних бюр, які тому рік були у Вашингтоні, осталось тільки одно, іменно при Українській Місії.**

Його адреса така:
UKRAINIAN PRESS BUREAU,
1901 Columbia Road, N. W.,
Washington, D. C., U. S. A.

З українських бюр в Ню Йорку осталось також тільки одно, при У. Н. Комітеті.

Його адреса така:
UKRAINIAN INFORMATION BUREAU,
30 East 7th St., New York City.

II.

Поручається всім видавцям українських публікацій в анґлійській мові висилати по одному примірникови для занотовання в спеціяльному видавництві на адресу:

PUBLIC AFFAIRS INFORMATION SERVICE,
11 W. 40th St., New York City.

P. S. Українські видання в Европі просимо повторити сю оповістку.